

Закон України від 22.11.2018, № 2617-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text> (дата звернення 09.12.2025)

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001, № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=126-1#Text> (дата звернення 10.12.2025)

3. Кримінально процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012, № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=126-1#Text> (дата звернення 10.12.2025)

4. Насінник М.М., Окремі питання доказування та доказів у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки URL: http://lsej.org.ua/7_2022/79.pdf

Осадча Дар'я Володимирівна

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Шипаленко Діана Ігорівна

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Науковий керівник:

Хахуцяк Ольга Юрійівна

завідувач кафедри кримінальної юстиції навчально наукового інституту права та психології НАВС,

кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: БАЛАНС МІЖ ЕФЕКТИВНІСТЮ ТА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ ЛЮДИНИ

Особливості досудового розслідування в умовах воєнного стану регламентовані положеннями ст. 615 КПК України [1], яка передбачає внесення змін у процедурні норми з метою оперативного реагування на загрози національній безпеці та громадському порядку. Законодавча конструкція ст. 615, відповідно до її ч. 1, визначає спеціальні умови здійснення процесуальних дій, термінів їх проведення, а також процедури взаємодії органів досудового розслідування із судами та іншими державними органами. Конкретизація повноважень слідчого або прокурора спрямована на забезпечення оперативності прийняття рішень та прискорення процесу збору доказів у випадках, коли стандартні строки та форми виконання слідчих дій можуть ускладнюватися в умовах воєнного стану.

Порядок ініціювання досудового розслідування передбачає особливості оцінки інформації про кримінальні правопорушення, які впливають на безпеку держави. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України, встановлено можливість проведення невідкладних слідчих дій без попереднього погодження з деякими органами, що в мирний час вимагало додаткових процедур (зокрема за

відсутності доступу до ЄРДР). Слідчий у таких випадках має право ініціювати заходи забезпечення кримінального провадження, включаючи тимчасовий доступ до документів, речей, транспортних засобів, обмеження доступу до об'єктів або інші форми контролю, які, згідно з п. 2 ч. 1 ст. 615 КПК України, санкціонуються керівником відповідного органу прокуратури [2]. Законодавець зберіг механізми контролю за обґрунтованістю дій слідчого через судову перевірку, оскільки ч. 4 ст. 615 КПК України передбачено право на оскарження рішень до суду, що створює юридичну рамку для відновлення порушених прав у разі неправомірного застосування повноважень.

Регулювання строків досудового розслідування демонструє адаптацію до обмежених умов воєнного часу. Процесуальні норми передбачають продовження строків проведення окремих слідчих дій або їх відтермінування, що, відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 615 КПК України, спричинене об'єктивними обставинами, пов'язаними із виконанням службових обов'язків у зоні бойових дій або при обмеженому доступі до учасників провадження. У той же час, згідно з п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України, передбачено вимогу щодо документування причин зупинення строків та інформування сторін кримінального процесу, що забезпечує прозорість дій слідчого і створює умови для юридичного контролю. Формулювання ст. 615 визначає рамки для уникнення надмірного обмеження процесуальних прав, зберігаючи процедури фіксації дій та можливість оскарження рішень до компетентного органу.

Порядок проведення оглядів і обшуків в умовах воєнного стану передбачає особливі гарантії, які зумовлені необхідністю швидкого отримання доказів. Абзацом третім п. 1 ч. 1 ст. 615 КПК України дозволено проводити ці слідчі дії за відсутності окремих формальних процедур, зокрема без залучення понятих, якщо їх участь є об'єктивно неможливою або небезпечною, із обов'язковим здійсненням безперервного відеозапису. Встановлені правила передбачають документальне обґрунтування будь-яких рішень, що сприяє подальшому контролю та перевірці правомірності дій органів досудового розслідування [3]. Взаємодія слідчого із військовими адміністраціями та органами безпеки регламентується окремими положеннями, що включають порядок передачі матеріалів, конфіденційність отриманої інформації і дотримання умов безпеки учасників процесу.

Забезпечення прав підозрюваних, свідків та потерпілих у воєнний час включає процедурні гарантії, які передбачають доступ до адвоката, повідомлення про процесуальні дії та можливість оскарження рішень. Процесуальні механізми передбачають, що обмеження фізичного доступу до адвоката або можливості участі у слідчих діях можливе лише у виняткових випадках, однак ч. 12 ст. 615 КПК України зобов'язує забезпечити участь захисника із застосуванням технічних засобів (відео-, аудіозв'язку). Положення ст. 615 уніфікують ці процедури з нормами міжнародного права, що регулюють дотримання прав людини у надзвичайних умовах, що створює юридичну основу для оцінки відповідності дій державних органів загальноприйнятим стандартам.

Організаційні аспекти здійснення досудового розслідування включають визначення компетенції органів та взаємодії між ними. Абзацом чотирнадцятим

ч. 1 ст. 615 КПК України передбачено повноваження Генерального прокурора визначати підслідність своєю постановою для забезпечення ефективності розслідування. Протоколи взаємодії включають фіксацію проведених дій, результатів слідчих дій, вилучених матеріалів та доказів, причому відповідно до ч. 14 ст. 615 КПК України копії матеріалів обов'язково зберігаються в електронній формі [4]. Така система документування створює передумови для контролю з боку суду та дотримання процесуальної законності, навіть у випадках надзвичайного обмеження ресурсів або доступу до учасників кримінального провадження.

Аналіз судової практики свідчить про те, що застосування ст. 615 потребує чіткої аргументації кожного рішення слідчого. Відповідні рішення повинні містити посилання на законодавчі норми, конкретні обставини, що обґрунтовують невідкладність проведення дій, та процедури документального підтвердження. Судова перевірка таких рішень передбачає оцінку відповідності діям принципів процесуальної справедливості, а ч. 3 ст. 615 КПК України встановлює обов'язок невідкладного повідомлення суду про прийняті прокурором рішення з наданням копій документів.

Порядок залучення експертів, проведення спеціальних слідчих дій та використання технічних засобів фіксації в умовах воєнного стану визначає комплексну систему процедур, яка дозволяє збирати докази в умовах обмеженого доступу до об'єктів та учасників провадження. Додаткові заходи безпеки під час проведення слідчих дій включають контроль за умовами участі свідків, збереження конфіденційності інформації та забезпечення прав на захист. При цьому, як визначено ч. 11 ст. 615 КПК України, показання свідків, потерпілих та підозрюваних можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку відеофіксації ходу такого допиту [5].

Реалізація положень ст. 615 вимагає координації між органами досудового розслідування, військовими адміністраціями та судовими органами для забезпечення законності процесуальних дій та можливості оскарження. Така організаційна модель дозволяє вести досудове розслідування за умов обмеженого часу та ресурсів, зберігаючи процедури документального контролю та юридичної фіксації кожного рішення. Досвід застосування ст. 615 у різних регіонах показує різноманітність практичних ситуацій, що виникають у зоні бойових дій, і потребує адаптації процесуальних методів до конкретних обставин для забезпечення законності та доступності правових засобів захисту.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Редакція від 01.08.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 09.12.2025)

2. Абламська В. В. Законодавчі новели щодо здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. *Право і безпека*. 2022. № 2. С. 140–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2022_2_15

3. Пилипенко Д. О., Андріяшевський А. Г. Щодо питання визначення окремих аспектів особливого режиму досудового розслідування в умовах воєнного стану. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*.

4. Софієв С. О., Теслицький А. А. Проблемні питання щодо застосування на практиці норм кримінального процесуального законодавства в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 473–478. URL: http://www.lsej.org.ua/5_2024/5_2024.pdf (дата звернення: 09.12.2025)

5. Вінчук, В. В. Вплив воєнного стану на особливий режим кримінального провадження. Злочинність і протидія їй в умовах війни та у повоєнній перспективі: міждисциплінарна панорама : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 16 квіт. 2025 р.). МВС України ; Нац. поліція України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінол. асоц. України. – Вінниця : ХНУВС, 2025. С. 429-433. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/23e96d02-be0d-4b9c-93e2-1ccedd405ec6>

Рашевський Віталій Валерійович,
прокурор Одеської спеціалізованої
прокуратури у сфері оборони Південного
регіону, аспірант кафедри
криміналістики та судової медицини НАВС
Науковий керівник:

Хахуцяк Ольга Юріївна
завідувач кафедри кримінальної юстиції
навчально наукового інституту права та
психології НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМАТИКА ВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО, ЯК СУБ'ЄКТА ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Необхідність дослідження даної теми особливо гостро постала з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації проти України, адже рівень військових злочинів з моменту початку воєнних дій суттєво підвищився.

Авжеж, найважливішим фактором, який вказує на підвищення кількості військових злочинів, є загальний призов осіб на військову службу під час мобілізації, а також залучення до відсічі збройної агресії підрозділів Національної поліції України.

Як наслідок, після прийняття Указу Президента України № 64/2022 від 24 лютого 2022 р. «Про введення воєнного стану в Україні» було оголошено загальний призов військовозобов'язаних осіб на військову службу, а органи державної влади та місцевого самоврядування переведено на особливий режим роботи.

Слід звернути увагу, що відповідно до ч. 2 ст. 24 Закону України «Про Національну поліцію», у разі виникнення загрози державному суверенітету України та її територіальній цілісності, а також у ході відсічі збройної агресії проти України органи та підрозділи, що входять до системи поліції, відповідно до законодавства України беруть участь в обороні України, у виконанні завдань територіальної оборони, забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму